

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตามนโยบายการศึกษาไทยกับการปลูกฝังระบอบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน ประเทศไทยในปัจจุบัน มีสภาพทางการเมืองที่มีปัญหาทางความคิด มีการแตกแยกปะทะทางความคิดอย่างรุนแรง ทำให้หวังเกรงว่าสังคมไทยจะหาทางออกไม่ได้และนำไปสู่ความตกต่ำในด้านต่างๆ เพราะทุกคนมัวมุ่งไปกับการเสนอข่าวสารของสื่อ และการโฆษณาชวนเชื่อของแต่ละฝ่าย ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งในสังคมไทยกำลังตกอยู่ในภาวะขาดที่พึ่งทางความคิดและแบบอย่างอันเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ยิ่งจากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนของไทยมองการเมืองเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่ายและมีนักศึกษาที่เข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย สำหรับผู้ที่มาร่วมชุมนุมทางการเมืองส่วนใหญ่เป็นคนที่อายุน้อยซึ่งมักจะ 40 ปีขึ้นไป ทำให้เป็นห่วงว่าในอนาคต เราจะได้นักการเมืองแบบใด มีอุดมการณ์ที่เสียสละหรือไม่ การปลูกฝังประชาธิปไตยต่อเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ในสภาวะความขัดแย้งนี้ เราจำเป็นต้องสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความรู้และเข้าใจการเมืองอย่างแท้จริง จึงจะสามารถวิเคราะห์ได้อย่างเข้าใจและเท่าทันกับสิ่งที่แอบแฝงประชาธิปไตย เข้ามามีอิทธิพลทางการเมือง (จิระ เงินออก, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/322055> เข้าถึงเมื่อ 6/11/2556)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรูปแบบการปกครองที่เน้นให้ความสำคัญแก่ทุกคน โดยเท่าเทียมกัน และเป็นการปกครองที่เสริมสร้างคนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในปัจจุบันกล่าวได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่มีข้อเสียน้อยที่สุดและเป็นการปกครองที่จะทำให้เกิดสมดุลภาพระหว่างการให้ความสำคัญต่อบังเกิดบุคคลกับผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2553 : 14-15) โดยให้ความสำคัญต่อการศึกษาของไทยว่า “พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการ

ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554 : 2-3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้เน้นความสำคัญของการพัฒนาคน สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ โดยได้กำหนดไว้ในหมวด 1 บททั่วไปว่า “มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 7) และกล่าวถึงการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 7 ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (กรมวิชาการ. 2542 : 1)

ซึ่งจุดมุ่งหมายและหลักการดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้กำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน ในการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้กำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามมาตรฐานที่ 15 สถานศึกษาต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ในตัวบ่งชี้ที่ 15.7 ต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในโรงเรียนที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ลักษณะนิสัย และพฤติกรรมประชาธิปไตย สถานศึกษาในทุกระดับจึงมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับการประเมินของ สมศ. ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และยังสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 1 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 3)

สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 10-12) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และได้กำหนดจุดหมายสำคัญที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยนักเรียน ให้มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งกำหนดเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ซึ่งเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เน้นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น และกำหนดให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านประชาธิปไตยซึ่งเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด โดยเน้นพฤติกรรมประชาธิปไตยตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวัชรธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม

จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ลักษณะภูมิประเทศทางตอนใต้เป็นที่สูง และค่อย ๆ ลาดต่ำไปทางเหนือลงสู่ลุ่มแม่น้ำมูลซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ 8,840 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ 206 ตำบล และ 2,257 หมู่บ้าน มีประชากร จำนวน 1,467,224 คน แยกเป็นประชากรชาย จำนวน 733,283 คน ประชากรหญิง จำนวน 733,941 คน ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ซึ่งพูดภาษาถิ่น

ต่าง ๆ กัน อาทิ ภาษาถิ่นอีสาน ภาษาอุยกู ภาษาเยอ และภาษาเขมร ส่วนใหญ่เป็น พุทธศาสนิกชนและนับถือผีมาแต่เดิม (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2556 : 2-4) โครงสร้างทาง เศรษฐกิจของจังหวัดศรีสะเกษขึ้นอยู่กับ ภาคการขายส่งขายปลีก ภาคเกษตร และด้านการศึกษา เป็นสำคัญ โดยในปี พ.ศ. 2555 ผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งสิ้น 55,643 ล้านบาท และผลิตภัณฑ์มวล รวมเฉลี่ยต่อหัวประชากร (GPP Per Capita) 34,042 บาท ต่อคน ต่อปี เป็นลำดับที่ 74 ของ ประเทศ มีจำนวนคนจน 365,300 คน และสัดส่วนคนจนร้อยละ 35.94 (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2556 : 5-14) และจากการสำรวจข้อมูล สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ ณ วันที่ 30 เมษายน 2556 พบว่า เด็กและ เยาวชน จำนวน 287,839 คน สามารถจำแนกพฤติกรรมของเด็ก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปกติ คือ กลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง แต่ไม่ถึงกับเสียหาย ผลการเรียนอยู่ใน ระดับดี ซึ่งมีประมาณร้อยละ 90 - 94 ของประชากรเด็กและเยาวชนทั้งหมด 2) กลุ่มเสี่ยง คือ กลุ่มที่เฝ้าระวังกลางคืน คบเพื่อนต่างเพศ หนีเรียน ดื่มของมึนเมา เล่นการพนัน ครอบครัวยแตกแยก ผลการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งมีประมาณร้อยละ 4 - 7 ของประชากรเด็กและเยาวชน ทั้งหมด และ 3) กลุ่มมีปัญหา คือ เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดประเภทต่าง ๆ เช่น บุหรี่ สุรา ยาบ้า กัญชา เป็นต้น มีการขาดเรียน มั่วสุมตามหอพัก มีผลการเรียนอยู่ในระดับแย่มาก ซึ่งมี ประมาณร้อยละ 3 - 4 ของประชากรเด็กและเยาวชนทั้งหมด โดยเด็กและเยาวชนจังหวัด ศรีสะเกษ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน กล่าวกระทำ/แสดงออกในสิ่งที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าทางด้าน การแต่งกาย ความประพฤติ และการเอาแต่ใจตนเอง ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ครู อาจารย์ หากไม่ได้รับการแก้ไขจะต้องเป็นปัญหาอย่างรุนแรง โดยเฉพาะเด็กที่เรียนอยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษา (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2556 : 3) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนจังหวัด ศรีสะเกษจำนวนไม่น้อย ยังมีข้อบกพร่องด้านคุณธรรมจริยธรรมและพฤติกรรมตามวิถีชีวิต ประชาธิปไตย

เยาวชนไทยอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นเป็นบุคคลที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง วัยรุ่นมี การคิดอย่างมีเหตุผลเชิงตรรกะในรูปนามธรรม (ดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์. 2546 : 283) ซึ่งเป็น ช่วงวัยที่จะได้รับการชักนำไม่ว่าจะเป็นไปในทางที่ดี หรือในทางที่ไม่ดีได้ง่าย ดังนั้น การชักจูง ให้เยาวชนมีจิตสำนึกวิถีชีวิตประชาธิปไตย ก็จะทำให้เขาเหล่านั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคม การเมืองแบบประชาธิปไตยจนสามารถเป็นตัวแบบในสังคม จากนั้นจึงค่อยๆ ขยายผลไปยัง ผู้ใหญ่และกลุ่มสังคมอื่นต่อไป

อย่างไรก็ตาม การเสริมสร้างหรือเผยแพร่ความรู้ ปฏิบัติตามระบบประชาธิปไตย และวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กว้างขวางและได้ผลดีนั้น วิธีการหนึ่งที่ประสบความสำเร็จคือการให้นักเรียนเป็นสื่อกลางในการพัฒนาประชาธิปไตย หากนักเรียนได้รับการเสริมสร้างให้มีความรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิตประชาธิปไตย และระบบประชาธิปไตย อย่างต่อเนื่อง ถูกต้องตามระบอบการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และนักเรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งในด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย ที่เน้นคุณลักษณะ ด้านการะชาธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม และที่เกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย ที่เน้นรูปแบบการทำงานร่วมกัน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถนำไปเผยแพร่ให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง ชุมชน ซึ่งนักเรียนจะเป็นแบบอย่างที่ดี มีพฤติกรรมประชาธิปไตย ถูกต้องยอมเป็นพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศ เป็นการส่งเสริมคนในชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ กล่าวคือ การเป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกในสิทธิเสรีภาพและบทบาทหน้าที่พลเมืองดี รู้หลักการพื้นฐานประชาธิปไตย เช่น การมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออก การยอมรับผู้อื่น รู้จักควบคุมดูแลตนเอง มีเหตุผล และเคารพกฎเกณฑ์ระเบียบสังคม เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าว ประชาชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ด้วยการศึกษาศึกษาและปฏิบัติให้ถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ” ว่า มีข้อประเด็นปัจจัยเชิงสาเหตุอะไรบ้างที่มีผลต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบดังกล่าวมาสร้างกลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน แล้วนำไปทดลองใช้ และประเมินผลการใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียน ได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตประชาธิปไตยมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน
2. กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนที่เหมาะสมเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินการใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้ กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมา กำหนดเป็นสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลทางตรงและทางอ้อมต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ คือ ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย แบบของบุคลิกภาพ การสื่อสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
2. หลังจากทดลองใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว นักเรียนมีความสามารถในการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยสูงขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ไว้ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมาย เป็นการศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ
2. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ
ระยะที่ 1 เป็นลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษา

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

ระยะที่ 2 เป็นลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อสร้างกลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

ระยะที่ 3 เป็นลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกึ่งทดลอง เพื่อทดลองใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัศึกษากับกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดศรีสะเกษ

3. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1

1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 50,304 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (ศรีสะเกษ-ยโสธร. 2556 : จัดสำเนา)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane. 1972 : 727) จำนวน 400 คน

3.1.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1 ได้แก่

1) ตัวแปรภายนอก (Exogenous Variables) เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คือ

- 1.1) ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย
- 1.2) การสื่อสาร
- 1.3) การมีส่วนร่วม
- 1.4) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
- 1.5) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

2) ตัวแปรภายใน (Endogenous Variables) เป็นตัวแปรที่รับผลมาจากตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 2.1) ตัวแปรคั่นกลาง ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงเหตุ และผล คือ

2.1.1) แบบของบุคลิกภาพ

2.1.2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ คือ วิธีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

3.2 กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 กลุ่มเป้าหมายและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 3

3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพญ์วิทยา อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มดังกล่าวเนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอายุ 16 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป มีคุณลักษณะในการถ่ายทอดความรู้แก่ครอบครัวและชุมชนต่อไปได้ดี

3.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ คือ กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

2) ตัวแปรตาม คือ วิธีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลยุทธ์ หมายถึง แผนการที่คิดขึ้นอย่างรอบคอบ มีลักษณะเป็นขั้นเป็นตอน มีความยืดหยุ่นพลิกแพลงตามสถานการณ์ มีความมุ่งหมายเพื่อเอาชนะคู่แข่งขั้นหรือเพื่อหลบหลีกอุปสรรคต่าง ๆ จนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

2. ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ยึดหลักความเสมอภาค เสรีภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่

3. วิธีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมประชาธิปไตยที่จะต้องเคารพซึ่งกันและกัน แบ่งปัน ร่วมมือ และประสานงานกัน รวมทั้งวิธีการแก้แค้นปัญหา ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่

3.1 ด้านการระงับธรรม หมายถึง การเคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักเกรงใจ และให้เกียรติผู้อื่น

3.2 ด้านสามัคคีธรรม หมายถึง การร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจทำงานเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

3.3 ด้านปัญญาธรรม หมายถึง การใช้เหตุผลการทำงานและตัดสินใจหาร่วมกัน โดยไม่ใช่อารมณ์หรืออคติ

4. กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หมายถึง แนวทางการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้าง หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้กระบวนการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูล ความรู้ ทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมประชาธิปไตย เพื่อให้นักเรียนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ถูกต้อง

5. นักเรียนระดับมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ศรีสะเกษ เฉพาะนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 28 (ศรีสะเกษ-ยโสธร) ปีการศึกษา 2556

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกเป็น 7 ปัจจัย ประกอบด้วย

6.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ และประพฤติปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตยในลักษณะเป็นวิถีชีวิต โดยยึดหลักคุณธรรม 3 ประการ ประกอบด้วย การวางธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

6.2 ด้านแบบของบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของนักเรียนในด้านต่างๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน บุคลิกภาพภายนอก คือส่วนที่นักเรียนแสดงออกให้เห็นชัดเจน ส่วนบุคลิกภาพภายใน คือ ส่วนที่มองเห็นได้ยาก ต้องให้เวลาในการบ่งบอก เช่น สติปัญญาความถนัด ความใฝ่ฝัน ปรารถนา ปรัชญาชีวิต ค่านิยม ความสนใจ เป็นต้น

6.3 ด้านการสื่อสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ตลอดจนประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดผลตอบสนองบางประการที่ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้ โดยจะต้องผ่านสื่อต่างๆ เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสาร

6.4 ด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึง การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมในวิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียน ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย

การมีส่วนร่วมที่ดีจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

6.5 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง ความเกี่ยวข้องของนักเรียนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่มีการติดต่อสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กันทางจิตใจ ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางด้านจิตใจให้ตนเองเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มหรือสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งอาศัยความอดทน ความรักใคร่ ความเข้าใจ เป็นพื้นฐานในการที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

6.6 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง หมายถึง สัมพันธภาพที่มีต่อกัน และแสดงออกในรูปแบบความรัก ความเข้าใจ ทั้งด้วยวาจาและพฤติกรรม มีอิทธิพลต่อความสามารถของนักเรียน จึงเป็นตัวสร้างผลสัมฤทธิ์ให้กับนักเรียน

6.7 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรม เหตุการณ์ สภาพการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ แนวความคิด และลักษณะทางกายภาพที่เป็นสิ่งบังคับให้นักเรียนต้องปฏิบัติตาม เช่น ลักษณะของบริเวณอาคารสถานที่ สภาพเหตุการณ์ การขัดแย้ง การประสานงาน แนวคิด ปรัชญา อุดมการณ์ พฤติกรรมการทำตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อันจะเป็นการช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความต้องการในการพัฒนาตนเอง ในด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้อันเป็นสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ
2. ได้กลยุทธ์การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสถาบันการศึกษาอื่น ซึ่งจะส่งผลต่อความมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่ยั่งยืน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น